

2022. Studiul calitativ – interviuri în profunzime efectuate cu 8 farmaciști manageri, în perioada februarie-martie 2022. *Metodele studiului*: metoda istorică, analitică, statistică, comparativă.

Rezultate obținute. Farmaciștii sunt la fel de expuși riscului de infectare ca și ceilalți lucrători din sistemul medical, înregistrând 47% cazuri de îmbolnăviri cu infecția COVID-19. Numai 40% din farmaciști au fost instruiți la locul de muncă cu privire la respectarea măsurilor de prevenire a infecției COVID-19, chiar dacă aceasta a fost una dintre recomandările importante. Pentru ca farmaciile să activeze fără întreruperi, 57% dintre farmaciști au activat supra-program, nerespectând graficul orelor de muncă conform Codului muncii, ceea ce a dus la surmenaj. În majoritatea farmaciilor nu au fost menținute condițiile la locul de muncă satisfăcătoare, cu încălcarea recomandărilor ordinul MS nr.302/2020. Farmaciștii nu au fost aprovizionați suficient cu echipament necesar la locul de muncă (72% dintre farmaciști au fost asigurați cu măști, 67% – au fost asigurați cu halate, 55% – mănuși, 45% – bonete, 35% – viziere). Doar 22% dintre farmaciști au studiat pe perioada pandemiei COVID-19 actele normative oficiale și doar 36% dintre farmaciști s-au simțit protejați la locul de muncă.

Concluzii. Conform analizei experiențelor, practicilor și recomandărilor la nivel național comparativ cu cel internațional, a cadrului normativ privind siguranța la locul de muncă a farmaciștilor pe perioada pandemiei COVID-19, s-a stabilit că cadrul normativ nu a prevăzut toate aspectele necesare pentru a proteja farmaciștii și a minimiza riscurile la locul de muncă. În vederea analizei procedurilor existente în farmacii cu privire la asigurarea securității farmaciștilor la locul de muncă din 4 rețele naționale studiate, se constată că managerii au implementat și distribuit în toate farmaciile planul de protecție al farmaciștilor și angajaților și a măsurilor de prevenire în situații de urgență la recomandările MSMPS și ANSP.

Cuvinte cheie. Farmacist, activitate farmaceutică, securitatea la locul de muncă, „COVID-19”, factori de risc, rolul farmacistului, sistemul de reglementare farmaceutic.

PARTICULARITĂȚILE ASIGURĂRII SERVICIULUI ONCOLOGIC CU MEDICI SPECIALIȘTI

Victor ȘCHIOPU

Nicolae JELAMSCI

Scopul. Evaluarea asigurării serviciului oncologic cu personal medical specializat în scopul determinării accesului populației la servicii de asistență oncologică la nivel teritorial și național.

Obiective. Analiza cadrului normativ național și a practicilor internaționale cu referire la formarea specialiștilor în oncologie și asigurarea accesului populației la servicii oncologice; evaluarea opiniei medicilor oncologi cu privire la organizarea și capacitățile serviciului oncologic la nivel republican și teritorial; aprecierea medicilor oncologi cu referire la procesul de formare profesională și perfecționare a cunoștințelor; elaborarea unor recomandări pentru dezvoltarea strategică și organizarea serviciului oncologic din RM în scopul creșterii accesului populației la asistența oncologică specializată, atât la nivel central, cât și teritorial.

Materiale și metode. A fost realizat un studiu descriptiv selectiv transversal cu componentă calitativă și cantitativă. Componenta calitativă a studiului a urmărit metodologia teoriei empirice și s-a bazat pe tehnica interviului. Subiecții cercetării (n=11) – cadre medicale

administrative și profesoral - didactice în domeniul oncologiei – au fost intervievați cu privire la concepția pregătirii și asigurării serviciului oncologic cu personal medical specializat. Pentru realizarea componentei cantitative a studiului s-a utilizat un chestionar alcătuit în interesele prezentei cercetări. Au fost chestionați medici specialiști (n=416): medici de familie, oncologi, hematologi, chirurghi și interniști din Republica Moldova (RM). *Metodele studiului:* istorică, epidemiologică, sociologică, matematică, statistică, comparativă, grafică.

Rezultatele obținute: Fiecare tip de maladie oncologică afectează diferit țesuturile și organele în care se dezvoltă, au o evoluție diferită, în dependență de forma histopatologică, gradul de diferențiere celulară și stadiul de boală și răspund individual la tratament. În acest context se impune instituirea unor specialități medicale cu profil îngust și eliminarea abordării „unică pentru toate”. Tratarea și îngrijirea pacientului oncologic trebuie efectuată printr-o abordare multidisciplinară și de către o echipă de profesioniști. Subspecialitățile oncologice existente la moment în RM sunt reminiscențe ale sistemului medical sovietic, iar pregătirea specialiștilor din domeniu și competențele obținute de către aceștia nu corespund normativelor internaționale de activitate.

La moment, în RM activează 158 de medici oncologi, ceea ce constituie 0,5 medici la 10 mii locuitori, inclusiv chirurghi oncologi. Dintre aceștia, 87,34 % activează în cadrul IMSP Institutul Oncologic. În această ordine de idei, atestăm o inegalitate considerabilă a distribuției personalului medical specializat în domeniul oncologic. Analizând vârstele medicilor specialiști chestionați, menționăm că oncologii supuși chestionării au vârstele cuprinse între 34 și 75 de ani, vârsta medie constituind 60 de ani. Este îngrijorător faptul că jumătate dintre specialiștii oncologi chestionați au vârstele mai mari de 60 de ani, vârste apropiate pensionării sau chiar de pensionare, 50% dintre aceștia având vârstele între 52 și 69 de ani.

Frecvența și spectrul serviciilor medicale prestate pacientului oncologic depind de specialist și tipul instituției în care activează. În ceea ce privește utilizarea Protocoalelor Clinice Naționale în activitatea medicilor specialiști și frecventarea cursurilor de perfecționare, se atestă o corelație inversă între stagiul de muncă și frecvența utilizării PCN sau a frecventării cursurilor de perfecționare.

Concluzii. S-a determinat necesitatea racordării conceptuale și curriculare a sistemului de pregătire a medicilor specialiști din Republica Moldova cu cele existente în majoritatea țărilor Uniunii Europene. Reieșind din inegalitatea depistată în studiu a distribuției personalului medical specializat antrenat în prestarea îngrijirilor medicale pacienților oncologici, este necesar de asigurat instituțiile medicale din teritoriu cu medici oncologi și de lărgit competențele acestora în prestarea serviciilor medicale de calitate. În același timp, este recomandabilă motivarea suplimentară și antrenarea medicilor specialiști în perfecționări eficiente și utile care să permită implementarea ulterioară a cunoștințelor și a abilităților căpătate în instituțiile medicale din țară; dotarea instituțiilor medicale cu consumabilele și utilajul medical necesar întru asigurarea activității acestora în conformitate cu PCN și ghidurile de activitate clinică.

Cuvinte cheie. Serviciu oncologic, medici specialiști, personal medical, pregătire, asigurare.

ATITUDINEA ȘI COMPORTAMENTUL PĂRINȚILOR PRIVIND SĂNĂTATEA ORALĂ A COPIILOR DE 0-3 ANI